

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา เป็นกฎหมายที่ถูกกำหนดขึ้น โดยมุ่งเน้นการคุ้มครองทางความคิดซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่อาจจับต้องได้อันเป็นทรัพย์สินที่มีลักษณะแตกต่างจากทรัพย์สินทั่วไป เป็นความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งผลผลิตที่มีคุณค่าและมูลค่า อีกทั้งยังเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจการค้าทั้งภายในประเทศและต่างประเทศด้วย เมื่อทรัพย์สินทางปัญญาเป็นเรื่องของการใช้ความคิดสร้างสรรค์ประกอบกับความรู้และประสบการณ์ของผู้คิดค้น จึงเป็นเรื่องที่สามารถตรวจสอบและพิสูจน์ได้ยากว่าบุคคลใดที่เป็นผู้มีความคิดริเริ่มแต่แรกหรือเป็นเจ้าของที่แท้จริง ดังนั้นรัฐจึงมีความจำเป็นต้องเข้ามารับรองสิทธิ คอยควบคุมดูแลจัดการ และกำหนดให้ต้องมีการขึ้นทะเบียนเพื่อให้ง่ายต่อการควบคุม ซึ่งการที่รัฐเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนของการได้มาซึ่งสิทธิ การแสวงหาผลประโยชน์ในทรัพย์สินของผู้ทรงสิทธิตลอดจนการสิ้นสิทธิย่อมต้องมีเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งเป็นผู้กระทำหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยทุกขั้นตอน จึงอาจมีกรณีที่เกิดการโต้แย้งจนกลายเป็นข้อพิพาทกันได้

เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติราชการในสังกัดของกรมทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศซึ่งเป็นหน่วยงานทางปกครอง ได้ใช้อำนาจกระทำการใดไม่ว่าจะเป็นการออกคำสั่ง การรับหรือไม่รับจดทะเบียน การเพิกถอนการจดทะเบียน การมีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการ ฯลฯ ตามที่กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกำหนดให้มีอำนาจที่จะกระทำได้และผลจากการกระทำดังกล่าว ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิของผู้จดทะเบียน ผู้คัดค้าน ผู้ทรงสิทธิหรือผู้เกี่ยวข้องโดยตรง และมุ่งต่อผลในทางกฎหมายในอันที่จะทำให้บุคคลเหล่านั้นกลายเป็นเจ้าของสิทธิ หรือได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ ตลอดจนสิ้นสิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญา อันเข้าลักษณะของการทำคำสั่งทางปกครอง ตามนิยามในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 “คำสั่งทางปกครอง” หมายความว่า

(1) การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระวัง หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎ

(2) การอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

จึงเกิดปัญหาอันน่าพิจารณาว่าเมื่อฝ่ายเอกชนไม่พอใจในผลของคำสั่งรับหรือไม่รับจดทะเบียน และมีการอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนไปยังคณะกรรมการผู้มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยอุทธรณ์อันเกิดจากการที่ฝ่ายเอกชนเห็นว่ากระบวนการหรือขั้นตอนในการออกคำสั่งดังกล่าวทำโดยไม่ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด เช่น นายทะเบียนไม่ได้จัดให้มีเหตุผลในการสั่งปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนสิทธิบัตร หรือเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทำโดยไม่มีอำนาจหรือโดยไม่มีสุจริตหรือเป็นผู้มีส่วนได้เสีย เอกชนผู้ที่ถูกระทบสิทธิจึงนำคดีขึ้นสู่ศาล ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้หากพิเคราะห์แล้วจะพบว่าเป็นคดีทรัพย์สินทางปัญญาที่มีลักษณะเป็นคดีปกครองโดยแท้ เนื่องจากสถานะและความสัมพันธ์ในกรณีดังกล่าวคู่ความจึงอยู่ในสถานะที่ไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากคู่ความฝ่ายหนึ่งเป็นเอกชนและอีกฝ่ายหนึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ คณะกรรมการสิทธิบัตร คณะกรรมการสิทธิบัตรและคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า โดยคณะกรรมการสิทธิบัตรและคณะกรรมการสิทธิบัตร ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่วินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดี ส่วนคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่วินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของนายทะเบียนรวมทั้งพิจารณาและมีคำสั่งเกี่ยวกับคำร้องขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอีกฝ่ายหนึ่ง อีกทั้งคำสั่งต่าง ๆ และคำวินิจฉัยของคณะกรรมการมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของเอกชนโดยตรง จึงมีฐานะเป็นคำสั่งทางปกครอง

แต่อย่างไรก็ตามได้มีคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างศาลที่ 9/2546 ที่พอสรุปได้ว่าคดีอันเนื่องมาจากคำสั่งของบรรดาคณะกรรมการต่าง ๆ แม้จะเป็นคำสั่งทางปกครองแต่เข้าช้อยกเว้นให้อยู่ในอำนาจของศาลทรัพย์สินทางปัญญาประกอบกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 วรรคสอง (3) กำหนดให้คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ เป็นคดีที่ไม่ได้อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง ซึ่งในปัจจุบันแม้ว่าจะมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดไว้แจ้งชัดแล้วจะให้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศเป็นผู้พิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาที่มีลักษณะเป็นคดีปกครองก็ตาม แต่ในความเป็นจริงก็ยังคงมีผู้นำคดีลักษณะดังกล่าวมาฟ้องยังศาลปกครอง

หากพิจารณาตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 แล้วจะพบว่า ศาลทรัพย์สินทางปัญญามีอำนาจพิจารณาและพิพากษาเฉพาะคดีแพ่งและคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญาเท่านั้น กฎหมายไม่ได้กำหนดถึงคดีทรัพย์สินทางปัญญาที่มีลักษณะเป็นคดีปกครองไว้เลย ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศจึงเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีทรัพย์สินทางปัญญาที่มีลักษณะเป็นคดีปกครองด้วยเช่นกัน

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพบว่า บทบาทของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศซึ่งเป็นศาลชำนาญพิเศษอันอยู่ในระบบของศาลยุติธรรมที่มีระบบวิธีพิจารณาความที่ค่อนข้างไปในระบบกล่าวหาเช่นเดียวกับกับวิธีพิจารณาความแพ่ง เนื่องจากการกระบวนพิจารณาในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศมีการอนุโลมให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับได้ในกรณีที่นอกเหนือไปจากที่กำหนดพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดี พ.ศ. 2539 และข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2540 กล่าวคือ เป็นการผสมผสานระหว่างระบบไต่สวนและระบบกล่าวหาเข้าด้วยกัน โดยระบบไต่สวนนั้น จะปรากฏอยู่ในบทบัญญัติว่าด้วยพยานหลักฐานและการสืบพยานที่ให้อำนาจศาลในการเข้าค้นหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้ ดังที่ปรากฏในข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นเรื่องที่กฎหมายเปิดกว้างให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจที่จะตัดสินใจว่าจะใช้อำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานของศาลหรือไม่ก็ได้ โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ นายตุล เมฆมงคล ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาถึงกรณีดังกล่าวพบว่า ในทางปฏิบัติการใช้อำนาจในการแสวงหาข้อเท็จจริงและสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมของผู้พิพากษาจะใช้ด้วยความระมัดระวัง ส่งผลให้วิธีพิจารณาของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศในทางปฏิบัติจึงอาจแตกต่างจากวิธีพิจารณาในศาลปกครองที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนกว่า¹⁷⁴

เมื่อกฎหมายก็ไม่ได้บังคับไว้อย่างเคร่งครัดว่าศาลจะต้องใช้อำนาจดังกล่าวและในทางปฏิบัติก็ไม่ปรากฏว่ามีรูปแบบหรือแนวทางปฏิบัติที่กำหนดให้ศาลจำเป็นต้องใช้อำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงหรือเรียกสืบพยานหลักฐานแต่อย่างใด อาจเป็นเพราะคดีทรัพย์สินทางปัญญาที่มีลักษณะเป็นคดีปกครองหรือที่มีผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะขึ้นสู่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาค่อนข้างน้อย จึงไม่ได้มีการบัญญัติถึงการที่ศาลจะต้องใช้อำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานในกรณีดังกล่าวไว้โดยเฉพาะ ประกอบกับการใช้อำนาจดังกล่าวเป็นดุลพินิจของผู้พิพากษา

¹⁷⁴ ตูล เมฆมงคล, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 19 พฤษภาคม 2557.

จึงอาจมีผู้พิพากษาบางท่านที่ยังคงคุ้นเคยและเคยชินกับแนวทางในการพิจารณาอย่างที่เคยปฏิบัติมา กล่าวคือ มีแนวความคิดว่าในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี ศาลจะต้องระมัดระวังไม่แสวงหา พยานหลักฐานเองถ้าไม่จำเป็น ควรปล่อยให้เป็นที่ของคู่ความที่จะดำเนินกระบวนการ นำเสนอพยานหลักฐานและนำสืบพยานหลักฐานเอง ศาลจะต้องวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัดทำ หน้าที่ควบคุมดูแลการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่กฎหมาย กำหนดไว้เท่านั้น ไม่ก้าวล่วงเข้าไปค้นหาซึ่งข้อความจริงและใช้อำนาจหน้าที่ในการแสวงหา พยานหลักฐาน เพื่อป้องกันการถูกรหา โดยกระบวนการพิจารณาจะดำเนินไปตามที่คู่ความกล่าวอ้าง นำสืบ หักล้าง ต่อสู้กันด้วยพยานหลักฐานที่แต่ละฝ่ายที่นำเข้ามาสู่คดี ด้วยเห็นว่าเป็นเรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์ส่วนตัวของคู่ความที่จำต้องปกป้องรักษาสิทธิของตนเอง แต่แนวปฏิบัติ ดังกล่าวส่งผลให้เอกชนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาทำการเข้าถึงพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่อยู่ในความ ครอบครองของทางราชการได้ยาก หรือบางกรณีอาจเป็นพยานหลักฐานที่ไม่เคยทราบว่ามีอยู่ ก็เป็นได้ ดังนั้นพยานหลักฐานซึ่งเป็นฐานแห่งการได้มาซึ่งข้อความจริงแห่งคดี หากไม่ได้รับการยื่น มือเข้ามาช่วยเหลือของผู้พิพากษาก็คงเป็นการยากที่จะได้มาซึ่งพยานหลักฐานอันจะนำไปสู่ ข้อความจริง

ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ระบบพิจารณาดังกล่าวจึงยังไม่เหมาะสมและไม่เป็นธรรม เท่าที่ควรกับคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานรัฐอันเกี่ยวเนื่อง กับคำสั่งทางปกครอง เพราะด้วยความรู้คู่ความมีสถานะที่ไม่เท่าเทียมกัน ศาลควรมีบทบาท เพิ่มขึ้นในการช่วยแสวงหาข้อเท็จจริง พยานหลักฐานต่าง ๆ เพิ่มเติมเพื่อเป็นการช่วยเหลือคู่ความ ที่มีสถานะด้อยกว่าและมีอำนาจน้อยกว่าเนื่องมาจากพยานหลักฐานหรือเอกสารต่าง ๆ อยู่ในความ ครอบครองของทางราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐผู้ทำการออกคำสั่ง ตลอดจนดุลพินิจที่ใช้ในการออก คำสั่งต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องภายในฝ่ายปกครองทั้งสิ้น ซึ่งเป็นการยากสิ้นเปลืองเวลาและ สูญเสียค่าใช้จ่ายแก่การที่คู่ความฝ่ายที่เป็นเอกชนหรือบุคคลธรรมดาจะแสวงหาพยานหลักฐาน หรือนำพยานหลักฐานมาเพื่อสืบพิสูจน์ข้อเท็จจริง

อีกทั้ง การที่คดีประเภทดังกล่าวเข้ามาสู่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่าง ประเทศค่อนข้างน้อยอาจทำให้ในการพิจารณาและพิพากษาคดี ผู้พิพากษาไม่ค่อยได้หยิบยกหลัก กฎหมายปกครองมาใช้ในการพิจารณาเท่าที่ควร ก่อให้เกิดเป็นปัญหาความไม่เหมาะสมในระบบ วิธีพิจารณาความและหลักกฎหมายปกครองที่จะนำมาปรับใช้แก่คดีที่มีลักษณะดังกล่าว จนท้ายที่สุดแล้วทำให้ผลของคำพิพากษาที่ได้มาไม่เป็นธรรมเท่าที่ควรจะเป็น

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาดังที่กล่าวมาผู้วิจัยเห็นว่าเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและความไม่เหมาะสมของกระบวนการพิจารณาความดังกล่าวผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้ออกเป็น 2 แนวทาง ดังต่อไปนี้

5.2.1 การนำระบบไต่สวนมาใช้ในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศในคดีปกครอง

จากที่เคยกล่าวไว้แล้วว่าลักษณะคู่ความในคดีแพ่งมีสถานะที่เท่าเทียมกันส่งผลให้คู่ความมีบทบาทอย่างมากในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งที่จะแสวงหาพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือมาต่อสู้กันให้ได้ซึ่งความจริงที่เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายตนมากที่สุด ศาลซึ่งทำหน้าที่ตัดสินคดีจึงมีบทบาทเป็นเพียงคนกลางที่คอยกำกับการดำเนินคดีและนำสืบพยานที่ได้มาจากคู่ความเท่านั้น ซึ่งบทบาทของศาลที่วางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัดในการดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นทำให้ระบบของวิธีพิจารณาความในคดีแพ่งเป็นระบบกล่าวหาที่เน้นเรื่องของบทบาทและสิทธิของคู่ความในการดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นสำคัญและในวิธีพิจารณาคดีแพ่งยังใช้หลักการสืบพยานที่ว่า “ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นมีหน้าที่นำสืบ” ดังนั้นคู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตนให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น หลักการนี้ถือเป็นหลักการในการนำเสนอหลักฐานนั้นเป็นหน้าที่ของตัวความ

อย่างไรก็ตามแม้ว่าข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2540 ข้อ 39 กำหนดให้กรณีศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมเป็นการจำเป็นที่จะต้องนำพยานหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับประเด็นในคดีรวมทั้งเอกสารหรือวัตถุใดที่อยู่ในความครอบครองหรือการดูแลรักษาของคู่ความฝ่ายใดมาสืบเพิ่มเติม ให้ศาลทำการสืบพยานหลักฐานต่อไป ซึ่งอาจรวมทั้งการที่จะเรียกพยานที่สืบแล้วมาสืบใหม่โดยไม่ต้องมีฝ่ายใดร้องขออันมีผลทำให้วิธีพิจารณาในศาลทรัพย์สินทางปัญญามีความยืดหยุ่นมากขึ้นและเป็นไปในทางระบบไต่สวนมากขึ้นก็ตาม แต่เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวเป็นเพียงกฎหมายที่ให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจเท่านั้น กฎหมายก็ไม่ได้บังคับไว้อย่างเคร่งครัดว่าศาลจะต้องใช้อำนาจดังกล่าวและในทางปฏิบัติก็ไม่ปรากฏว่ามีรูปแบบหรือแนวทางปฏิบัติที่กำหนดให้ศาลจำเป็นต้องใช้อำนาจสืบพยานหลักฐานหรือเรียกสืบพยานหลักฐานกระทำแต่อย่างใด จึงยังคงมีผู้พิพากษาบางท่านยังคงสงวนการใช้อำนาจดังกล่าวไว้ เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้เป็นดุลพินิจของผู้พิพากษา

ในขณะที่ในคดีปกครองนั้น ศาลมีบทบาทเป็นอย่างมากในการดำเนินกระบวนการพิจารณา โดยมีระบบของวิธีพิจารณาความเป็นระบบไต่สวน¹⁷⁵ ที่เน้นเรื่องบทบาทของศาลในการแสวงหาข้อเท็จจริงและการควบคุมกระบวนการพิจารณาเป็นสำคัญโดยศาลจะไม่ถูกจำกัดเฉพาะข้อเท็จจริงที่คู่ความเสนอต่อศาลเท่านั้น แต่มีอำนาจในการค้นหาความจริงแห่งคดีได้ เนื่องจากคู่ความในคดีปกครองมีสถานะทางคดีไม่เท่าเทียมกันโดยฝ่ายหนึ่งเป็นรัฐผู้ใช้อำนาจทางปกครอง ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งเป็นเอกชนผู้ได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจทางปกครอง อีกทั้งผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากคดีปกครองนั้นมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของสาธารณชนด้วยไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง วิธีพิจารณาในคดีปกครองจึงต้องให้อำนาจศาลเข้าไปร่วมค้นหาความจริงได้ ซึ่งจะเกิดประโยชน์มากกว่าการที่ศาลนั่งเฉย และจะทำให้ศาลปกครองควบคุมฝ่ายปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า บทบาทของศาลหรือผู้พิพากษาในการพิจารณาและพิพากษาคดีทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งเป็นคดีปกครองโดยแท้ ควรนำวิธีพิจารณาความเป็นระบบไต่สวนมาใช้ในคดีดังกล่าวเพื่อเป็นการช่วยเหลือและสร้างความเป็นธรรมให้แก่คู่ความที่ด้อยกว่าฝ่ายปกครองและเป็นไปได้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของประโยชน์สาธารณะได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากวิธีพิจารณาคดีปกครองไม่ใช่เป็นกระบวนการที่มีความยุ่งยาก ผู้พิพากษาสามารถที่จะนำไปใช้ได้ เพราะเป็นกระบวนการที่เรียบง่ายและเข้าใจได้ง่าย โดยอาจให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาโดยอนุมัติประธานศาลฎีกาออกข้อกำหนดเพิ่มเติมเพิ่มบทบาทศาลในกรณีคดีพิพาทที่มีลักษณะเป็นคดีปกครอง โดยแท้ ลงในข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2540 นำเอาหลักการอันเป็นกระบวนการวิธีพิจารณาความคดีปกครองที่ค่อนข้างไปในระบบไต่สวนมาใช้บังคับเนื่องจากคดีทรัพย์สินทางปัญญาที่มีลักษณะเป็นคดีปกครองโดยแท้ นั้น มักเป็นการที่คู่กรณีโต้แย้งกันในเรื่องของการเตรียมการและการดำเนินการของนายทะเบียนหรือการวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการเพื่อจัดให้มีคำสั่งเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครอง เช่น ขั้นตอนหรือรูปแบบในการออกคำสั่ง หรือการที่นายทะเบียนไม่ให้เหตุผลประกอบคำสั่งการไม่รับจดทะเบียน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการพิจารณาเบื้องต้นเหล่านี้ มักเป็นเรื่องที่ต้องมีการนำเสนอพยานหลักฐานภาพถ่ายต่าง ๆ ตลอดจนแบบฟอร์มที่ใช้ในการยื่นคำขอในรูปแบบของพยานเอกสารซึ่งการที่นายทะเบียนหรือคณะกรรมการจะมีคำสั่งเป็นประการใดนั้นย่อมต้องปรากฏในรูปของการสั่งการเป็นลายลักษณ์อักษรเช่นกันซึ่งพยานเอกสารเหล่านี้มักอยู่ในความ

¹⁷⁵ ข้อ 5 วิธีพิจารณาคดีปกครองเป็นวิธีพิจารณาโดยใช้ระบบไต่สวนตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองและระเบียบนี้

ในกรณีที่กฎหมายหรือระเบียบตามวรรคหนึ่งมิได้กำหนดเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ ให้ดำเนินการตามหลักกฎหมายทั่วไปว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง

ครอบครองของหน่วยงานราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นควรนำหลักการอันเป็นกระบวนการวิธีพิจารณาความคดีปกครองที่ก่อนไปในระบบไต่สวนมาใช้บังคับดังต่อไปนี้

1) ถึงแม้ว่าการบรรยายฟ้องในคดีทรัพย์สินทางปัญญาฯ จะมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับคดีก็ตาม แต่ก็ยังคงอยู่บนหลักพื้นฐานของการดำเนินคดีแพ่ง ประกอบกับแนวทางปฏิบัติที่ศาลยึดถือปฏิบัติกันมาซึ่งศาลจะมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องก็ต่อเมื่อจำเลยให้การต่อสู้ว่าไม่เข้าใจในคำฟ้องส่วนนั้นเท่านั้น แต่เนื่องจากคดีทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นคดีปกครองโดยแท้มีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายเฉพาะหลายฉบับและมีกระบวนการดำเนินการอันเป็นขั้นตอนภายในหน่วยงานที่มีความสลับซับซ้อนหรือมีการมอบอำนาจให้กระทำการแทนเกิดขึ้นในบางกรณี ดังนั้นศาลจึงควรเข้ามามีบทบาทอย่างยิ่งในการช่วยเหลือคู่ความในคดี

2) ศาลมีอำนาจที่จะกำหนดตัวผู้ถูกฟ้องคดีให้ถูกต้อง เนื่องจากคู่กรณีอีกฝ่ายเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งบางกรณีอยู่ในรูปของกลุ่มบุคคลหรือคณะบุคคลที่มีสังกัดตามสายการบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลที่ซับซ้อน หากแก่การที่ประชาชนทั่วไปจะเข้าใจว่าในกรณีที่เกิดข้อพิพาทขึ้นหรือได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายขึ้นแล้ว เขาควรจะดำเนินการฟ้องร้องผู้ใด ขอบที่ศาลปกครองชั้นต้นจะมีคำสั่งเรียกให้ผู้ฟ้องคดีทำการแก้ไขหรือทำการไต่สวนให้เห็นได้ว่าผู้ฟ้องคดีประสงค์จะฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐใดหรือหน่วยงานทางปกครองใด (ข้อ 37 วรรคสอง¹⁷⁶ ประกอบกับข้อ 50¹⁷⁷ แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วย

¹⁷⁶ ข้อ 37 เมื่อได้รับคำฟ้องจากพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาล ให้อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นจ่ายสำนวนคดีให้แก่องค์คณะพิจารณาพิพากษาโดยเร็ว ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 56

ให้ตุลาการหัวหน้าคณะแต่งตั้งตุลาการในองค์คณะคนหนึ่งเป็นตุลาการเจ้าของสำนวน แล้วให้ตุลาการเจ้าของสำนวนตรวจคำฟ้อง ถ้าเห็นว่าเป็นคำฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ครบถ้วนซึ่งผู้ฟ้องคดีอาจแก้ไขได้ หรือผู้ฟ้องคดีชำระค่าธรรมเนียมศาลไม่ครบถ้วน ให้ตุลาการเจ้าของสำนวนมีคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีแก้ไขหรือชำระค่าธรรมเนียมศาลให้ครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าไม่มีการแก้ไขหรือชำระค่าธรรมเนียมศาลให้ครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือข้อที่ไม่สมบูรณ์ครบถ้วนนั้นเป็นกรณีที่ไม้อาจแก้ไขให้ถูกต้องได้ หรือเป็นคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง ให้ตุลาการเจ้าของสำนวนเสนอองค์คณะสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

¹⁷⁷ ข้อ 50 ในการพิจารณาพิพากษาคดี ศาลมีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสม ในการนี้ศาลอาจแสวงหาข้อเท็จจริงจากพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือพยานหลักฐานอื่นนอกเหนือจากพยานหลักฐานของคู่กรณีปรากฏในคำฟ้อง คำให้การ คำคัดค้าน คำให้การ หรือคำให้การเพิ่มเติมในการแสวงหาข้อเท็จจริงเช่นว่านั้น ศาลอาจดำเนินการตามที่กำหนดในส่วนนี้หรือตามที่ศาลเห็นสมควร

ในการแสวงหาข้อเท็จจริงของศาล ถ้าต้องมีการให้อัยการของคู่กรณี พยาน หรือบุคคลใด ๆ ให้ศาลเป็นผู้ชักถาม.

วิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543) หรือเป็นกรณีที่ศาลสามารถที่จะกำหนดตัวผู้ถูกฟ้องคดีเพิ่มเติมเสียใหม่ให้ถูกต้องได้ ด้วยการมีหมายเรียกให้เข้ามาเป็นคู่ความในคดีด้วยการร้องสอด

3) ให้ศาลช่วยเหลือจำเลยในการช่วยกำหนดประเด็นทำคำให้การ ภายในกรอบของคำฟ้องและคำขอของโจทก์ จำเลยอาจไม่มีความเข้าใจว่าตนควรจะต้องสู้หรือทำคำให้การอย่างไรในประเด็นไหน เพราะคดีปกครองมักเป็นเรื่องของการที่หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่กระทำการหรือไม่กระทำการ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายที่กำหนดให้อำนาจพึงจะกระทำได้ซึ่งเป็นการยากที่บุคคลทั่วไปจะทำความเข้าใจในหลักกฎหมายอันเป็นแหล่งที่มาหรือจำกัดอำนาจกระทำการดังกล่าวหรือระเบียบขั้นตอนปฏิบัติภายในที่ล่วงรู้ได้ยาก (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดฯ ข้อ 42)¹⁷⁸

4) เห็นควรกำหนดให้มีการนำหลักเกณฑ์การถอนฟ้องคดีอย่างไรในศาลปกครองมาใช้ บังคับกับคดีทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นคดีปกครองด้วย กล่าวคือ ผู้ฟ้องคดีอาจถอนคำฟ้องในเวลาใด ๆ ก่อนศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งชี้ขาดคดีได้ และจะถอนเฉพาะบางข้อหาหรือบางส่วนของข้อหา ก็ได้ (ระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลปกครองฯ ข้อ 82)¹⁷⁹ ซึ่งจะส่งผลให้คดีสิ้นสุดกระบวนการพิจารณาไปโดยเร็วและศาลจะต้องอนุญาตเสมอ แต่ในคดีที่เกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์

¹⁷⁸ ข้อ 42 เมื่อตุลาการเจ้าของสำนวนเห็นว่าคำฟ้องใดเป็นคำฟ้องที่สมบูรณ์ครบถ้วนให้มีคำสั่งรับคำฟ้องและมีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีทำคำให้การ โดยส่งสำเนาคำฟ้องและสำเนายานหลักฐานไปด้วยในกรณีที่เห็นสมควร จะกำหนดประเด็นที่ผู้ถูกฟ้องคดีต้องให้การ หรือให้จัดส่งยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือที่จะเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาของศาลด้วยก็ได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่กำหนดไว้ในข้อ 61

¹⁷⁹ ข้อ 82 ผู้ฟ้องคดีอาจถอนคำฟ้องในเวลาใด ๆ ก่อนศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งชี้ขาดคดีได้ การถอนคำฟ้องจะถอนเฉพาะบางข้อหาหรือบางส่วนของข้อหาก็ได้

การถอนคำฟ้องต้องทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อผู้ฟ้องคดี แต่ถ้าผู้ฟ้องคดีถอนคำฟ้องด้วยวาจาต่อหน้าศาลในระหว่างการไต่สวนหรือการนั่งพิจารณาคดี ให้ศาลบันทึกไว้และให้ผู้ฟ้องคดีลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

ในกรณีที่มีผู้ฟ้องคดีหลายคน ผู้ฟ้องคดีแต่ละคนอาจถอนคำฟ้องของตนได้ การถอนคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีดังกล่าวให้มีผลเฉพาะผู้ฟ้องคดีที่ถอนคำฟ้องนั้น เว้นแต่กรณีที่ผู้ถอนคำฟ้องเป็นผู้แทนของผู้ฟ้องคดีทุกคน การถอนคำฟ้องให้มีผลเป็นการถอนคำฟ้องทั้งคดี ในกรณีนี้ ศาลจะไต่สวนเพื่อให้ได้ความเป็นที่ยุติว่าการถอนคำฟ้องของผู้แทนดังกล่าวเป็นไปตามความประสงค์ของผู้ฟ้องคดีทุกคนก่อนมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนคำฟ้องก็ได้

เมื่อมีการถอนคำฟ้อง ให้ศาลอนุญาตและสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ กับคืนค่าธรรมเนียมศาลทั้งหมดหรือบางส่วนให้แก่ผู้ฟ้องคดี แต่ในคดีที่เกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะหรือคดีที่การพิจารณาต่อไปจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม หรือการถอนคำฟ้องเกิดจากการสมยอมกันโดยไม่เหมาะสม ศาลจะมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ถอนคำฟ้องก็ได้ คำสั่งไม่อนุญาตให้ถอนคำฟ้องให้เป็นที่สุด.

สาธารณะ หรือคดีที่การพิจารณาต่อไปจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมหรือการถอนคำฟ้องเกิดจากการสมยอมกันโดยไม่เหมาะสม ศาลจะมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ถอนคำฟ้องก็ได้และคำสั่งไม่อนุญาตให้ถอนคำฟ้องให้เป็นที่สุด

5) ในขั้นตอนของการแสวงหาพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงในคดีเห็นควรกำหนดให้ผู้พิพากษาเข้ามามีบทบาทในการแสวงหาข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสม อาจเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงจากพยานบุคคลซึ่งก็คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ออกคำสั่ง ผู้ขอจดทะเบียนหรือผู้คัดค้าน ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี ศาลมีอำนาจออกคำสั่งเรียกคู่กรณีหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำได้ตามที่เห็นสมควร และศาลจะกำหนดประเด็นข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวนไว้ด้วยก็ได้ เพียงแต่ศาลต้องแจ้งกำหนดการไต่สวนให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้าเพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีได้ทำการคัดค้านหรือชี้แจงข้อเท็จจริงด้วย หากเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อการศึกษาพิพากษาคดีซึ่งพยานที่ศาลมีคำสั่งเรียกมาให้ถ้อยคำอาจเสนอพยานหลักฐานใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศาลมีคำสั่งให้ทำการไต่สวนเพื่อประกอบการให้ถ้อยคำของตนได้ หรือศาลอาจมีคำสั่งเรียกพยานเอกสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานราชการเข้ามาในคดี ซึ่งหากมีการออกคำสั่งศาลเพื่อหมายเรียกพยานเอกสารดังกล่าว ก็จะทำให้การดำเนินการจัดส่งเป็นไปได้อย่างสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับคดีทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับธุรกิจ และระบบเศรษฐกิจที่เน้นประหยัดเวลา สะดวกและรวดเร็วก่อให้เกิดความเสียหายหรือผลกระทบทางธุรกิจของผู้ที่เกี่ยวข้องน้อยที่สุด (ข้อ 50 และข้อ 54¹⁸⁰ แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543)

ผู้วิจัยเห็นว่า การเพิ่มบทบาทหน้าที่ให้ศาลเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียกหรือนำเสนอพยานหลักฐานเข้ามาในคดีนั้น จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการพิจารณาเนื่องจากศาลจะเป็นผู้คัดกรองเฉพาะพยานหลักฐานที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดี อันจะส่งผลให้การสืบพยานหรือการนั่งพิจารณาสำเร็จลุล่วงไปได้โดยเร็วและตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าการนำสืบพยานหลักฐานที่ใช้อยู่ในวิธีพิจารณาของศาลปกครองนั้น ไม่ถูกจำกัดกรอบอยู่แต่เพียงพยานหลักฐานเท่าที่คู่ความกำหนดไว้ในบัญชีระบุพยาน หรือเท่าที่ปรากฏในคำคู่ความอย่างวิธีพิจารณาความแพ่งแต่อย่างใด (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 51¹⁸¹)

¹⁸⁰ ข้อ 54 เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่กรณีมีคำขอ ศาลมีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้คู่กรณี หน่วยงานทางปกครอง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องส่งเอกสารหรือพยานหลักฐานใดๆ ให้แก่ศาล

¹⁸¹ ข้อ 51 ศาลมีอำนาจออกคำสั่งเรียกคู่กรณีหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำได้ตามที่เห็นสมควร คำสั่งของศาลตามวรรคหนึ่งจะกำหนดประเด็นข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวนไว้ด้วยก็ได้

6) ศาลมีดุลพินิจที่จะรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาตามกระบวนการพิจารณาโดยไม่จำกัด เฉพาะที่นำเสนอ โดยคู่กรณี เพียงแต่พยานหลักฐานนั้นจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่คู่กรณีผู้มีส่วน ได้เสียมมีโอกาสขอตรวจดู ทราบและแสดงพยานหลักฐานเพื่อยืนยันหรือหักล้างเพื่อความเสมอภาค และเท่าเทียมกันของคู่กรณี (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธี พิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 65)¹⁸²

5.2.2 จัดให้มีผู้พิพากษาสมทบที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี ททรัพย์สินทางปัญญาที่มีลักษณะเป็นคดีปกครอง

จากการที่คดีพิพาทที่ขึ้นสู่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศส่วนมาก เป็นคดีทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นเรื่องพิพาทกันในเนื้อหาของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาฯ อันเป็นกฎหมายสารบัญญัติโดยตรง คดีทรัพย์สินทางปัญญาที่มีลักษณะเป็นคดีปกครองโดยแท้นั้น มีค่อนข้างน้อย ซึ่งบทบัญญัติในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่าง ประเทศ และวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 และ ข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้อำนาจ ผู้พิพากษาในการใช้ดุลพินิจในการแสวงหาข้อเท็จจริง โดยการสืบพยานเพิ่มเติมหรือ เรียกเอกสารเพิ่มเติม หรือเรียกพยานหลักฐานที่สืบไปแล้วมาสืบใหม่ได้ ประกอบกับมีการอนุโลม นำเอาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับกับคดีแพ่งในบางกรณีและแนววิธีปฏิบัติ ของผู้พิพากษาที่เคยปฏิบัติกันมาจึงมีความเหมาะสมกับคดีทรัพย์สินทางปัญญาฯ ซึ่งเป็นคดี ส่วนมากที่มีอยู่ในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศอยู่แล้ว

แต่ในส่วนของคดีทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นคดีปกครองนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เนื่องจากในระบบวิธีพิจารณาในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ได้กำหนดให้ มีผู้พิพากษาสมทบที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาอยู่แล้ว ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความในการดำเนินคดีทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็น

ศาลต้องแจ้งกำหนดการไต่สวนให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้าเพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีนั้น คัดค้านหรือชี้แจงข้อเท็จจริงได้ แต่ถ้าข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวนเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่มีผลกระทบต่อ การพิจารณาพิพากษาคดี หรือคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้ทราบข้อเท็จจริงนั้นมาก่อนแล้ว ศาลจะไม่แจ้งกำหนดการไต่ สวนให้คู่กรณีนั้นทราบก็ได้

พยานที่ศาลมีคำสั่งเรียกมาให้ถ้อยคำอาจเสนอพยานหลักฐานใด ๆ เพื่อประกอบการให้ถ้อยคำของ ตนได้ ถ้าพยานหลักฐานนั้นอยู่ในประเด็นที่ศาลมีคำสั่งให้มีการไต่สวน.

¹⁸² ข้อ 65 ศาลมีดุลพินิจที่จะรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาตามกระบวนการพิจารณาโดยไม่จำกัดเฉพาะ ที่เสนอโดยคู่กรณี แต่พยานหลักฐานนั้นจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่คู่กรณีผู้มีส่วน ได้เสียมมีโอกาสขอตรวจดู ทราบ และแสดงพยานหลักฐานเพื่อยืนยันหรือหักล้าง.

คดีปกครองด้วย จึงอาจมีการกำหนดให้มีการคัดเลือกผู้พิพากษาสมทบซึ่งเป็นนักกฎหมายที่มีความเชี่ยวชาญทั้งในด้านกฎหมายปกครองและกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาเข้ามาในคดีด้วย ตั้งแต่เริ่มต้นคดี เพื่อทำหน้าที่ในการคอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะในเรื่องของการนำระบบไต่สวนมาใช้ในคดีและการนำหลักกฎหมายปกครองมาใช้ในการพิจารณาและพิพากษา เพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมและความเหมาะสมในการนำเอาทั้งกฎหมายปกครองและการดำเนินกระบวนวิธีพิจารณาคดีปกครองที่มีความเหมาะสมแก่คดีประเภทนี้มาใช้

เพื่อที่จะได้มีกระบวนวิธีพิจารณาความที่สมบูรณ์แบบ สอดคล้อง และเหมาะสมกับคดีทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นคดีปกครองมากที่สุด ผู้วิจัยมีความเห็นไปในแนวทางแรกในข้อ 5.2.1 ที่ให้มีการนำระบบไต่สวนมาใช้โดยการกำหนดเพิ่มเติมไว้ในข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2540 และให้ผู้พิพากษายึดถือและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เนื่องจากข้อพิพาทดังกล่าวเป็นเรื่องที่มีความคาบเกี่ยวกันระหว่างประโยชน์ส่วนตัวของปัจเจกชนและประโยชน์สาธารณะ อีกทั้งเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งเป็นกฎหมายที่มีลักษณะพิเศษที่ควรได้รับการพิจารณาจากผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางเช่นกัน เพียงแต่ศาลหรือผู้พิพากษาควรจะมีบทบาทหน้าที่ของตนในการเข้าช่วยเหลือคู่ความในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในคดี อันเป็นการช่วยเหลือคู่ความฝ่ายเอกชนที่มีความเสียเปรียบในทุกด้านให้ได้รับความสะดวก ความเท่าเทียมอันจะส่งผลให้การดำเนินกระบวนพิจารณาเป็นไปได้อย่างสงบ รวดเร็ว ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายได้ดีกว่าปล่อยให้ทำหน้าที่ของคู่ความหรือทนายความที่จะแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อนำสืบให้สมกับข้อกล่าวอ้างหรือข้อต่อสู้ของตนด้วยตัวเองและเอาชนะกันด้วยเทคนิคของวิธีพิจารณาความ